

ἄτρυτος ὁ, Ρόδ.

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. ἄτρυτος.

Ὁδός. Συνών. δρόμος, στράτα.

- **ἄτσα** κατάλ. θηλ. σύνηθ. - ἄτσο οὐδ. πολλαχ.

- ἄτσος ἄρσεν. Κύπρ.

Πιθανῶς Ἰταλ. Πβ. *stramazzo* = εἶδος στρώματος.

Δι' αὐτῆς σχηματίζονται οὐσιαστικά ἐξ οὐσιαστικῶν ἔχοντα συνήθως ἔννοιαν μεγεθυντικὴν ἢ σκωπτικὴν, οἷον: ἄπλωμα - ἀπλωμάτσα, ἄρμαρι - ἄρμαράτσα, κυρὰ - κυράτσα, στρώμα - στρωμάτσα καὶ στρωμάτσο, ἄνθρωπος - ἀνθρωπάτσο, ἄντρας - ἀντράτσο κττ.

ἀτθακάνιστος ἐπίθ. Πόντ. (Τραπ. κ.ά.) ἀκατῶν-σιος Πόντ. (Τραπ.) ἀτθακάνιος Ποντ. (Τραπ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *τθακανιστός < τθα-κανίζω, παρ' ὃ καὶ κατθανίζω.

Ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον δὲν ἔσυρέ τις κατὰ γῆς.

ἀτσάκιστα ἐπίρρ. Ἀθῆν. κ.ά. — Λεξ. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀτσάκιστος.

Ἀκάμπτως, ἀλυγίστως ἐνθ' ἄν.: Περιπατάει ἀτσάκιστα.

ἀτσάκιστος ἐπίθ. κοιν. ἀτσάκ'στους Ἡπ. ἀτσά-κ'στους Ἰμβρ. ἀτσάκιος πολλαχ. ἀτσάκ'γους Στερελλ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. τσακιστός < τσα-κίζω. Ἡ λ. καὶ ἐν Ἐρωτοκρ.

Α) Κυριολ. 1) Ἀθραυστος, ἄθλαστος κοιν.: Ἀτσάκιστα ἀμύδαλα-καρύδια-πιάττα. Χώρια τὰ τσακισμένα ἀπὸ τὰ ἀτσάκιστα. Συνών. ἄσπαστος 1, ἀτσάκωτος 3. β) Ὁ μὴ ἐπιδεκτικὸς θραύσεως, ὁ δυσκόλως θραυόμενος Λεξ. Δημητρ.: Ἀτσάκιστο οἶδερο. 2) Εἶδος χοροῦ Σάμ.

Β) Μεταφ. 1) Ὁ μὴ καταβληθεὶς, ὑγιής, ἰσχυρὸς Ἡπ.: Εἶν' ἀτσάκ'στους ἀνθρουπους. 2) Ὑπερήφανος, ἀλαζών Στερελλ.

ἀτσάκωτα ἐπίρρ. Λεξ. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀτσάκωτος.

Ἄνευ διαπληκτισμῶν, ἄνευ φιλονικιῶν: Δὲ μποροῦν τὰ παιδιὰ νὰ παίζουν ἀτσάκωτα.

ἀτσάκωτος ἐπίθ. σύνηθ. ἀτζάκωτος Πόντ. (Κερασ. Ὁφ. Σάντ. Τραπ.) ἀκάτδουτε Τσακων.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἀμαρτ. ἐπιθ. τσακωτός < τσακώνω, παρ' ὃ καὶ τζακώνω καὶ κατθούνον.

1) Ὁ μὴ συλληφθεὶς, ἀσύλληπτος Λεξ. Δημητρ.: Ἀτσάκωτα πουλλιά. || Παροιμ. Ἀτσάκωτος ὁ κλέφτης ξέρε καὶ φωνάζει. Συνών. ἄπιαστος 3. β) Ὁ μὴ δυνάμενος νὰ συλληφθῇ Λεξ. Δημητρ.: Ἀτσάκωτη ἄλεποῦ. 2) Ὁ μὴ φιλονικῶν ἢ φιλονικήσας πρὸς τινα, ὁ μὴ περιερχόμενος ἢ περιελθὼν εἰς ἐχθρότητα πρὸς τινα σύνηθ.: Ἀτσάκωτοι φίλοι. Ἀτσάκωτα ἀδέρφια. Ἐκαμαν τὴ μοιρασίᾳ ἀτσάκωτοι.

3) Ἀτσάκιστος Α 1, ὁ ἰδ., Πόντ. (Κερασ. Ὁφ. Σάντ. Τραπ.) Τσακων.: Ἀτζάκωτα εἶναι τὰ τδεραμίδᾶ Ὁφ. Ἐξίε ἀκάτδουτε Τσακων. 4) Ὁλόκληρος, ἄρτιος Πόντ. (Σάντ.)

5) Ὁ μὴ ἐπιπληχθεὶς Πόντ. (Κερασ.)

ἄτσαλα ἐπίρρ. κοιν. ἄτζαλα Πόντ. (Κοτύωρ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄτσαλος. Ἡ λ. καὶ παρὰ Δουκ.

1) Ἀκαταστάτως, ἀτάκτως, ἀρρύθμως, κακῶς ἐνθ' ἄν.: Βιβλία-ἐπιπλά βαλμένα ἄτσαλα. Σπίτι στρωμένο ἄτσαλα. Δουλεύει-περπατεῖ-τρῶει ἄτσαλα κοιν. Ἀτζαλα εὐτάς τὴ δουλείᾳ σ' Κοτύωρ. Ἀτζαλα ἀτράνναν (ἐμεγάλωσαν) Πόντ. 2) Ἀκαλαισθήτως κοιν.: Ντύνομαι ἄτσαλα. β) Ἀδεξιῶς πολλαχ.: Φέρομαι ἄτσαλα. Συνών. ἀδέξια 2, ἀντίθ. ἐ-

πιδέξια. 3) Ἀναιδῶς, ἀνηθίκως πολλαχ.: Τῆς μίλησε ἄτσαλα. 4) Εἰς κακὴν κατάστασιν, κακῶς Θράκ.: Ἀτσα-

λα εἶναι (ἐπὶ ἀσθενοῦς). 5) Ἀσώτως, ἀφειδῶς Πόντ. (Σάντ. Τραπ.): Ἀτζαλα κλώσκειται (ἀφειδῶς ἐξοδεύει) Σάντ.

6) Ἰσχυρῶς Γβλαχογιάνν. Λόγοι κι ἀντίλογ. 107: Ἀτσαλα μὲ βάρεσες. Συνών. δυνατά.

ἄτσαλαδόπροκα ἢ, ἀμάρτ. ἄτσαλαδόπροκα Κρήτ. (Σητ.)

Ἐκ τῶν οὐς. ἀτσάλι καὶ πρόκα. Τὸ αδ ἴσως κατ' ἐ-πίδρασιν τοῦ ἄτσαλαδούρα.

Πληθ., καρφία χαλύβδινα κατασκευαζόμενα ὑπὸ τῶν σιδηρουργῶν διὰ τὴν ἐκάστοτε ἀνάγκην: Ἐκαμε ἄτσαλαδό-προκες γιὰ τ' ἀλέτρι.

ἄτσαλαδούρα ἢ, Κρήτ. (Σητ.)

Ἐκ τοῦ οὐς. ἀτσάλι.

1) Ἡ διὰ χάλυβος στόμωσις τοῦ στόματος τεμνόντων ὀργάνων καὶ ἰδίᾳ τῆς σκαπάνης: Ὁσαμε ν' ἀποσκάνω τ' ἀδέλφια, ἦκαμα τρεῖς ἄτσαλαδούρες 'ς τὴ σκαλίδα μου. Συνών. ἄτσαλάρισμα, στόμωμα. 2) Ἡ δι' εἰδικῶν καρφίων ἐπίστρωσις τοῦ πέλματος τῶν ὑποδημάτων.

ἄτσαλάκωτος ἐπίθ. σύνηθ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *τσαλακωτός < τσα-λακώνω.

1) Ὁ μὴ ἔχων πτυχάς, ρυτίδας, ἐπὶ ὑφασμάτων κττ σύνηθ.: Ἀτσαλάκωτο βιβλίον-παντελόνι-ροῦχο-φουσιάνι-χαρτί κττ. Συνών. ἀμάκ-κωτος 1, ἀμάπ-πωτος. 2) Ὁ δυσκόλως πτυσσόμενος σύνηθ.: Ὑφασμα ἄτσαλάκωτο. 3) Ὁ φέρων ἐνδυμασίαν μὴ ἔχουσαν πτυχάς, τσαλακώματα Λεξ. Δημητρ.: Εἶναι πάντα τῆς ὥρας ντυμένος καὶ ἄτσαλά-κωτος.

ἄτσαλαπάτητος ἐπίθ. σύνηθ. ἄτσαλαπάτ'τους βόρ. ἰδιώμ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *τσαλαπατητός < τσαλαπατῶ.

Ὁ μὴ ποδοπατηθεὶς.

ἄτσαλάρισμα τό, Κρήτ. (Σητ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἄτσαλάρω.

Ἀτσαλαδούρα 1, ὁ ἰδ.: Ἤκαμα 'ς τὸ ὑνὶ ἓνα καλὸ ἄ-τσαλάρισμα γὰ νὰ βαστάξῃ ν' ἀποκάμω τὰ χωράφια (νὰ τε-λειώσω τὸ ὄργωμα τῶν).

ἄτσαλάρω Κρήτ. ἄτσαλέρνω Κρήτ.

Ἐκ τοῦ Βενετ. *azzalar*.

Στομώνω διὰ χάλυβος σιδηροῦν τι ὄργανον, ἴσον σκα-πάνην, πέλεκυν κττ.: Ἀτσαλάρω τὸ ὑνὶ. Δὲν εἶναι ἄτσαλαρι-σμένη ἢ σκαλίδα καὶ γιὰ 'κεινὰ δὲ σκάφτει.

ἄτσαλζά ἢ, Ζάκ. Κεφαλλ. Σίφν.

Ἐκ τοῦ οὐς. ἀτσάλι καὶ τῆς καταλ. -ζά.

Τὸ κτύπημα τῆς σφύρας τοῦ πυροβόλου ὄπλου πρὸς ἐκπυρσοκρότησιν ἐνθ' ἄν.: Ὁ Βλάχος τοῦ τρανίξε μὲν ἄ-τσαλζά καὶ τὴν πρώτη φορὰ δὲν ἔπιασε... τοῦ ἑματatraνίξε καὶ τότε ἢ τουφεκζὰ ἐβάρησε εἰς τὰ πόδια του (ἐκ διηγ.) Κε-φαλλ. Συνών. τουφεκζά.

ἄτσάλεμα τό, ἀμάρτ. ἄτσάλ-λεμαν Κύπρ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἄτσαλεύω. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

1) Πᾶν ἀπόρριμμα, ἀκαθαροσία. 2) Ἡ ἔμμηνος κά-θαρσις τῶν γυναικῶν. Συνών. ἄτσαλιὰ 9, ἔμμηνα, περίοδο, ροῦχα.

ἄτσαλένιος ἐπίθ. σύνηθ. ἄτσαλένιος βόρ. ἰδιώμ. ἄτσαλ-λένιος Μεγίστ. ἄρσαλένιος Κύπρ. ἄτσαλ-λένος Σύμ. ἄτσαλ-λᾶένος Ρόδ.

